

Sp. zn. 5386/2021/VOP/KPV
Č. j. KVOP-8454/2022
Datum 1. února 2022

Vážená paní
Mgr. Ivana Žáčková
ředitelka odboru Kancelář ústředního
ředitele
Česká správa sociálního zabezpečení
Křížová 25
225 08 Praha 5

Vážená paní ředitelko,

dovoluji si Vás seznámit se závěry, k nimž jsem dospěl šetřením postupu České správy sociálního zabezpečení v řízení o přiznání starobního důchodu panu A., bytem xxxx (dále také jen „stěžovatel“).

Šetřením jsem v postupu ČSSZ zjistil následující pochybení:

- (1) V rozhodnutí ze dne 14. 6. 2021, kterým zamítla žádost stěžovatele o přiznání starobního důchodu ze dne 28. 4. 2021, se ČSSZ nijak nevypořádala s případným nárokem stěžovatele na tzv. hornický důchod, přestože součástí žádosti bylo i potvrzení o skutečnostech rozhodných pro vznik nároku na hornický důchod z důvodu zaměstnání v uranových dolech. Ani v rozhodnutí ze dne 8. 7. 2021 o námitkách stěžovatele proti rozhodnutí ze dne 19. 5. 2021 o přeměně invalidního důchodu na důchod starobní ČSSZ nereagovala na námitku o odpracovaných směnách v uranových dolech. Z rozhodnutí není zřejmé, zda se ČSSZ nárokem stěžovatele na tzv. hornický důchod vůbec zabývala, hodnotím je proto jako nedostatečně odůvodněná a nepřesvědčivá.
- (2) Podání, které stěžovatel učinil dne 18. 8. 2021 na Okresní správě sociálního zabezpečení Žďár nad Sázavou sepsáním na formuláři *Námitky proti rozhodnutí ČSSZ*, neposoudila ČSSZ dle obsahu jako žádost o změnu důchodu a nevedla řízení dle § 56 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.¹

K pochybením se podrobněji vyjádřím dále v textu. Nejprve ale zrekapituluji průběh případu, jak vyplývá z dokladů a informací obsažených ve spisové dokumentaci, kterou mi pro účely šetření poskytl ČSSZ.

Rozhodnutím ze dne 3. 4. 1991 přiznala ČSSZ stěžovateli invalidní důchod tzv. úrazový, stěžovatel byl totiž uznán invalidním v souvislosti s chorobou z povolání. Rozhodnutím ze dne 5. 8. 1997 pak ČSSZ stěžovateli plný invalidní důchod odňala od 4. 10. 1997, stěžovatel byl totiž nadále jen částečně invalidní, přičemž invalidita již nebyla podmíněna chorobou z povolání. Stěžovatel napadl rozhodnutí žalobou, kterou však po seznámení s důkazy dokládajícími pouze částečnou invaliditu vzal zpět. Soudní řízení tedy bylo zastaveno. Ještě předtím ČSSZ rozhodnutím ze dne 26. 9. 1997 přiznala stěžovateli

---

1 Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

od 4. 10. 1997 částečný invalidní důchod, který se od 1. 1. 2010 transformoval na invalidní důchod druhého stupně.

Od 30. 12. 1990 do 21. 5. 2021, tj. do dosažení 65 let věku, pobíral stěžovatel náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti. Dne 28. 4. 2021 uplatnil na OSSZ Žďár nad Sázavou žádost o přiznání starobního důchod od 22. 5. 2021. V žádosti, v části pro zpracování OSSZ, je uvedena doplňující informace OSSZ určená pro ČSSZ: S – URAN, *přiloženo potvrzení o skutečnostech rozhodných pro vznik nároku na S /MHSD/.*

Dne 19. 5. 2021 vydala ČSSZ rozhodnutí o přeměně invalidního důchodu na důchod starobní. Ze zákona totiž zaniká nárok na invalidní důchod dnem, kterým jeho poživatel dosáhl věku 65 let. Tímto dnem vzniká poživateli nárok na starobní důchod, který náleží ve výši, v jaké dosud náležel dosavadní invalidní důchod. Přitom však není vyloučen nárok na starobní důchod vázaný na důchodový věk.² Proti rozhodnutí podal stěžovatel námitky, které ČSSZ rozhodnutím ze dne 8. 7. 2021 zamítla.

Ještě před vydáním rozhodnutí o námitkách, a sice dne 14. 6. 2021, ČSSZ rozhodla o žádosti stěžovatele o přiznání starobního důchodu. Žádost zamítla s odůvodněním, že stěžovatel nesplnil podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na starobní důchod. Řádný důchodový věk stěžovatele činí 63 let a 6 měsíců, dosáhl ho dne 22. 11. 2019. K tomuto dni pro vznik nároku na starobní důchod potřeboval aspoň 35 let doby pojištění nebo aspoň 30 let doby pojištění z výdělečné činnosti. Ke dni požadovaného přiznání důchodu (22. 5. 2021) však stěžovatel získal pouze 27 let a 197 dnů doby pojištění.

Dne 18. 8. 2021 učinil stěžovatel na OSSZ Žďár nad Sázavou podání sepsané na formuláři *Námitky proti rozhodnutí ČSSZ*. Proti rozhodnutí ČSSZ ze dne 14. 6. 2021 namítl, že mu nárok na starobní důchod vznikl v 50 letech věku a že splnil všechny podmínky dle nařízení vlády č. 557/1990 Sb.³ Po dobu více jak 11,5 let vykonával vybrané zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm v podzemí uranových dolů (1AA) a překročil nejvyšší přípustnou expozici k 31. 12. 1990. Tyto skutečnosti doložil potvrzením od zaměstnavatele. Podmínku dovršení 50 let věku do 31. 12. 2010 také splnil. Navrhl proto, aby byl jeho nárok na starobní důchod přehodnocen, rozhodnutí ČSSZ ze dne 14. 6. 2021 zrušeno a vydáno nové rozhodnutí s přihlédnutím k nařízení vlády č. 557/1990 Sb. s datem přiznání důchodu od 22. 5. 2021 (po zastavení výplaty náhrad za ztrátu na výdělku).

ČSSZ naložila s podáním stěžovatele jako s námitkami a rozhodnutím ze dne 30. 8. 2021 je zamítla jako opožděné. Rozhodnutí ze dne 14. 6. 2021 bylo stěžovateli doručeno dne 16. 6. 2021, posledním dnem třicetidenní lhůty k podání námitek bylo tedy datum 16. 7. 2021. Stěžovatel ale sepsal námitky na OSSZ Žďár nad Sázavou až 18. 8. 2021.

---

2 Ustanovení § 61a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

3 Nařízení vlády ČSFR č. 557/1990 Sb., o mimořádném poskytování starobního důchodu některým horníkům, ve znění pozdějších předpisů.

Nyní již přistoupím k podrobnějšímu rozboru pochybení, která ČSSZ vytýkám.

Jak jsem již zmínil výše, žádost stěžovatele ze dne 28. 4. 2021 o přiznání starobního důchodu obsahovala informace OSSZ o skutečnostech rozhodných pro nárok stěžovatele na hornický důchod – potvrzení o jeho práci v uranových dolech. ČSSZ však tyto skutečnosti ve svém rozhodnutí ze dne 14. 6. 2021 zcela pominula. Zabývala se pouze nárokem stěžovatele na starobní důchod s vazbou na řádný důchodový věk. Stěžovatel sice požádal o přiznání starobního důchodu až ode dne 22. 5. 2021, to je ale logické, protože do 21. 5. 2021 mu byla vyplácena náhrada za ztrátu na výdělku. Ostatně, že mu jde o hornický důchod, potvrdil v podání na formuláři ČSSZ pro námitky.

K případnému nároku stěžovatele na hornický důchod se ČSSZ nevyjádřila ani v rozhodnutí ze dne 8. 7. 2021 o námitkách proti rozhodnutí o přeměně invalidního důchodu na starobní, přestože stěžovatel namítal, že pracoval v Uranových dolech W. a odpracoval tam 3 000 směn.

V řízení o důchodových věcech se podpůrně uplatňuje obecný právní předpis o správním řízení – správní řád. Ten správním orgánům při vydávání rozhodnutí ukládá povinnost uvést v jeho odůvodnění důvody výroku rozhodnutí, podklady pro jeho vydání, úvahy, kterými se správní orgán řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků.⁴

Rozhodnutí správního orgánu musí být dostatečně jasné, určité, srozumitelné, a především přesvědčivé. Jeho přesvědčivost zajišťuje právě odůvodnění. Z rozhodnutí totiž musí být zřejmé, na základě jakých skutečností bylo rozhodnuto právě tak, jak je sděleno ve výroku. V odůvodnění proto musí být uvedeno, které skutečnosti vzal správní orgán za podklad svého rozhodnutí, jakými úvahami se správní orgán řídil při hodnocení podkladů, jaký jim přiřkl význam, proč vycházel právě z určitých podkladů a z jiných nikoli, jak se vypořádal s předkládanými důkazy, návrhy a námitkami.

V těchto požadavcích se projevuje jedna ze základních zásad správního řízení – zásada materiální pravdy, ukládající postupovat správním orgánům tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.⁵

ČSSZ však v souladu s těmito požadavky nepostupovala. V rozhodnutí ze dne 14. 6. 2021 se nevypořádala s podklady o práci stěžovatele v uranových dolech, které byly součástí žádosti o přiznání starobního důchodu, vůbec se o nich nezmínila. Z rozhodnutí není zřejmé, jak tyto podklady posoudila, zda se jimi vůbec zabývala, a zda tedy zhodnotila případný nárok stěžovatele na hornický důchod. ČSSZ navíc ani v rozhodnutí ze dne 8. 7. 2021 o námitkách proti rozhodnutí o přeměně invalidního důchodu na starobní nijak nereagovala na námitku stěžovatele o odpracovaných směnách v uranových dolech. Rozhodnutí proto hodnotím jako nedostatečně odůvodněná a nepřesvědčivá.

---

4 Ustanovení § 68 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

5 Ustanovení § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Další pochybení ČSSZ spatřuji v postupu při vyřízení podání, které stěžovatel učinil dne 18. 8. 2021 na OSSZ Žďár nad Sázavou na formuláři ČSSZ *Námítky proti rozhodnutí ČSSZ*. Dne 30. 8. 2021 vydala ČSSZ rozhodnutí, kterým námítka zamítla jako opožděná. V odůvodnění uvedla, že v případě opožděně podaných písemných námitek se ČSSZ nemůže zabývat obsahem podání, které se považuje za námítka. Takový závěr ČSSZ odmítám.

V prvé řadě musím zdůraznit, že podání se posuzuje podle svého skutečného obsahu a bez ohledu na to, jak je označeno.⁶ Stěžovatel vymezil předmět svého podání jako žádost o přehodnocení nároku na starobní důchod s přihlédnutím k nařízení vlády č. 557/1990 Sb., uvedl, že mu nárok vznikl již v 50 letech věku. Dle mého soudu tak bylo zahájeno řízení o změně již přiznané dávky důchodového pojištění⁷ a ČSSZ měla vést řízení dle ustanovení § 56 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění.

Na věc lze pohlížet ještě z jednoho aspektu. I když budu akceptovat posouzení stěžovatelova podání jako námitek, i tak budu postup ČSSZ hodnotit jako chybný. Speciální předpis upravující řízení o námitkách ve věcech důchodového pojištění⁸ totiž nevylučuje použití ustanovení § 92 správního řádu, které upravuje postup správního orgánu v případě opožděného nebo nepřipustného odvolání. Podle něho správní orgán, jestliže již rozhodnutí nabylo právní moci, zkoumá, zda nejsou dány předpoklady pro přezkoumání rozhodnutí v přezkumném řízení, pro obnovu řízení nebo pro vydání nového rozhodnutí. Shledá-li předpoklady pro zahájení přezkumného řízení, pro obnovu řízení nebo pro vydání nového rozhodnutí, posuzuje se opožděné nebo nepřipustné odvolání jako podnět k přezkumnému řízení nebo žádost o obnovu řízení nebo žádost o vydání nového rozhodnutí.⁹

Institut nového rozhodnutí, zakotvený v ustanovení § 101 správního řádu, umožňuje v zákonem stanovených případech provést nové řízení a vydat nové rozhodnutí ve věci, ve které již bylo řízení vedeno a rozhodnutí vydáno. Prolamuje tak právní princip *ne bis in idem*¹⁰ a zásadu materiální právní moci.¹¹ Takovým typickým novým řízením je změnové řízení v oblasti sociálního zabezpečení, včetně změnového řízení o důchodech. Podle Nejvyššího správního soudu je veškeré řízení podle § 56 zákona o důchodovém pojištění svou povahou novým řízením ve smyslu § 101 písm. e) správního řádu.¹²

---

6 Ustanovení § 37 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

7 Ustanovení § 81 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

8 Ustanovení § 88 odst. 8 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

9 Ustanovení § 92 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

10 Nelze rozhodovat dvakrát o téže věci.

11 Materiální právní moc rozhodnutí znamená jeho nezměnitelnost. Pravomocné rozhodnutí je závazné pro účastníky řízení, v němž bylo vydáno, a pro všechny správní orgány.

12 Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 12. 2018, č. j. 3 Ads 233/2017-27, www.nssoud.cz.

ČSSZ však v zamítavém rozhodnutí ze dne 30. 8. 2021 nezmínila, že by zvažila vydání nového rozhodnutí. A vzhledem k jejímu dovětku v odůvodnění rozhodnutí, že v případě opožděně podaných písemných námitek se nemůže zabývat obsahem podání, předpokládám, že se tím, zda jsou dány předpoklady pro vydání nového rozhodnutí, vůbec nezabývala. Nepostupovala tedy v souladu se zákonem.

Závěrem si ještě dovoluji připojit jednu poznámku. Stěžovatel učinil podání na OSSZ Žďár nad Sázavou na formuláři pro námitek více než měsíc po uplynutí lhůty pro uplatnění námitek. Vzhledem k tomu, že podání se stěžovatelem sepsala pracovnice OSSZ, napadá mě otázka, proč pracovnice OSSZ neinformovala stěžovatele o uplynutí lhůty a nepoučila ho o možnosti jiného prostředku k ochraně jeho práv, a sice právě o žádosti o změnu důchodu dle § 56 zákona o důchodovém pojištění.

Vážená paní ředitelko, podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, Vás žádám, abyste se v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení této zprávy vyjádřila ke zjištěným pochybením a informovala mě o přijatých opatřeních k nápravě.

Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro mé závěrečné stanovisko.

O výsledku šetření vyrozumívám rovněž stěžovatele.

S pozdravem

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)